

(Από τη θεματική ενότητα Ανθρωπισμός)

«Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος»

Ο Τάσος Λειβαδίτης γεννήθηκε το 1922 και πέθανε το 1988. Ανέπτυξε έντονη πολιτική δραστηριότητα στον χώρο της αριστεράς με συνέπεια να εξοριστεί στη Μακρόνησο. Τιμήθηκε με βραβεία για τις ποιητικές του συλλογές. Το παρακάτω ποίημα, που αποτελεί μια κορυφαία στιγμή της ποιητικής του δημιουργίας, γράφτηκε το 1950 και πρωτοδημοσιεύθηκε το 1956 στην τέταρτη ποιητική του συλλογή, Ο άνθρωπος με το ταμπούρλο. Ανήκει στην πρώτη ενότητα, της πρώτης, της επαναστατικής περιόδου της ποιητικής παραγωγής του Λειβαδίτη. Το ποίημα ξαναγράφτηκε από τον ποιητή αμέσως μετά τα γεγονότα του Πολυτεχνείου.

Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος
δεν θα πάψεις ούτε στιγμή ν' αγωνίζεσαι για την ειρήνη και για το δίκιο.
Θα βγεις στους δρόμους, θα φωνάξεις, τα χείλια σου θα
ματώσουν απ' τις φωνές
το πρόσωπό σου θα ματώσει από τις σφαίρες — μα ούτε βήμα πίσω.
Κάθε κραυγή σου μια πετριά στα τζάμια των πολεμοκάπηλων
Κάθε χειρονομία σου σα να γκρεμίζεις την αδικία.
Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε στιγμή.
Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια
αφίνεις χιλιάδες παιδιά να κομματιάζονται την ώρα που παίζουν ανύποπτα στις πολιτείες
μια στιγμή αν κοιτάξεις το ηλιοβασιλέμα
αύριο οι άνθρωποι θα χάνονται στη νύχτα του πολέμου
έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να ονειρευτείς
εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα γίνουν στάχτη κάτω απ' τις οβίδες.
Δεν έχεις καιρό
δεν έχεις καιρό για τον εαυτό σου
αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος.

Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος
μπορεί να χρειαστεί ν' αφήσεις τη μάνα σου, την αγαπημένη
ή το παιδί σου.
Δε θα διστάσεις.
Θ' απαρνηθείς τη λάμπα σου και το ψωμί σου
θ' απαρνηθείς τη βραδινή ξεκούραση στο σπιτικό κατώφλι
για τον τραχύ δρόμο που πάει στο αύριο.
Μπροστά σε τίποτα δε θα δειλιάσεις κι ούτε θα φοβηθείς.
Το ξέρω, είναι όμορφο ν' ακούς μια φυσαρμόνικα το βράδι,
να κοιτάς έν' άστρο, να ονειρεύεσαι
είναι όμορφο σικυμένος πάνω απ' το κόκκινο στόμα της αγάπης σου
να την ακούς να σου λέει τα όνειρά της για το μέλλον.
Μα εσύ πρέπει να τ' αποχαιρετήσεις όλ' αυτά και να ξεκινήσεις
γιατί εσύ είσαι υπεύθυνος για όλες τις φυσαρμόνικες του κόσμου, για όλα τ' άστρα, για όλες
τις λάμπες και για όλα τα όνειρα
αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος.

Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος
μπορεί να χρειαστεί να σε κλείσουν φυλακή για είκοσι ή και περισσότερα χρόνια
μα εσύ και μες στη φυλακή θα θυμάσαι πάντοτε την άνοιξη,
τη μάνα σου και τον κόσμο.
Εσύ και μες απ' το τετραγωνικό μέτρο του κελιού σου
θα συνεχίζεις τον δρόμο σου πάνω στη γη.
Κι' όταν μες στην απέραντη σιρόπη, τη νύχτα

θα χτυπάς τον τοίχο του κελλιού σου με το δάχτυλο
απ' τ' άλλο μέρος του τοίχου θα σου απαντάει η Ισπανία.
Εσύ, κι ας βλέπεις να περνάν τα χρόνια σου και ν' ασπρίζουν τα μαλλιά σου
δε θα γερνάς.
Εσύ και μες στη φυλακή κάθε πρωί θα ξημερώνεσαι πιο νέος
Αφού όλο και νέοι αγώνες θ' αρχίζουνε στον κόσμο
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
θα πρέπει να μπορείς να πεθάνεις ένα οποιοδήποτε πρωινό.
Αποβραδīs στην απομόνωση θα γράφεις ένα μεγάλο τρυφερό γράμμα στη μάνα σου
θα γράφεις στον τοίχο την ημερομηνία, τ' αρχικά του ονόματός σου και μια λέξη: Ειρήνη
σα να 'γραφες όλη την ιστορία της ζωής σου.
Να μπορείς να πεθάνεις ένα οποιοδήποτε πρωινό
να μπορείς να σταθείς μπροστά στα έξη ντουφέκια
σα να στεκόσουνα μπροστά σ' ολάκαίρο το μέλλον.
Να μπορείς, απάνω απ' την ομοβροντία που σε σκοτώνει
εσύ ν' ακούς τα εκατομμύρια των απλών ανθρώπων που τραγουδώντας πολεμάνε για την
ειρήνη.
Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.

[πτηγή: Τάσος Λειβαδίτης, *Ποίηση*, Κέδρος, Αθήναι 1979, σ. 121-124]

Ερώτηση

Αξιολογώντας τους κειμενικούς δείκτες του ποιήματος (εικόνες, σχήματα λόγου, ρηματικά πρόσωπα, εγκλίσεις) να σχολιάσετε το κύριο θέμα που πιστεύετε ότι τίθεται σε αυτό. Είναι δύσκολο να πραγματωθεί στη σημερινή εποχή; Η απάντησή σας να έχει τη μορφή ερμηνευτικού σχολίου 200 περίπου λέξεων.